

השאלה ביחידות הראשונה: על שם מי אתה נקרא?

'יצחק' מסמל את הגאולה העתידה, והדרך לגאולה אפשרית בשני אופנים: לוי-יצחק, או יוסף-יצחק. הרבי הרי"צ הוביל לגאולה באופן של נשיא, מלך. למעלה מכל עניין הגלות. ואילו רבי לוי יצחק, הוביל לגאולה דווקא באופן של חיים בתוך הגלות, 'הפרני אלוקים בארץ עניי' • הרב לוי יצחק גרליק, שנקרא על שם רבי לוי יצחק שניאורסאהן, מספר על היחידות הראשונה שלו אצל הרבי, וכיצד הוביל אותו הרבי לקשר את 'לוי' הראשון, בן יעקב – עם אביו של הרבי, רבי לוי יצחק שניאורסאהן • באדיבות מגזין 'בית משיח' • [לקריאה](#)

הרב לוי יצחק גרליק, בית משיח

יח אב ה'תשע"א (18.08.2011)

מפעם לפעם אני מעלה בזכרוני את הפעם הראשונה שזכיתי להכנס ליחידות הרבי. למרות שהייתי אז ילד קטן, ולכאורה הרבי דיבר איתי כפי שמדברים עם ילד קטן – הרי אצל הרבי כל מילה צריכה לימוד ומכילה בתוכה תובנות עמוקות, ובפרט כאשר מדובר ביחידות ראשונה, עליה התבטא כ"ק אדמו"ר מהור"צ (הובא על ידי הרבי ב'היום יום' לל' סיון), ש"היחידות הראשונה היא לפי ערך מהות עצמו של החסיד, לפי אופן מהות עצמו כזה סדר עבודה נותן לו הרבי".

היה זה ב"ג שבט תשכ"ח. כמה שבועות קודם לכן הגעתי מאיטליה ל'בית חיינו', יחד עם אמי וחמשת אחי ואחיותיי. ביום בו היינו אמורים לטוס חזרה לאיטליה, הלכנו כולנו להתפלל מנחה עם הרבי. הגענו ל-770 בשעה 2:30, ונעמדנו בחדר המבואה, בין חדרו של הרבי לזאל הקטן, שם התפלל הרבי בשנים ההן בימות החול, כדי לזכות לראות את הרבי בצאתו לתפילת מנחה.

עודנו עומדים שם, עבר במקום מזכירו של הרבי, הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב. הוא הביט בנו לרגע, ואחר נכנס לחדרו של הרבי. כעבור זמן קצר יצא אלינו ואמר: הרבי רוצה שתכנסו כעת ליחידות! אין לתאר את ההפתעה שלנו על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו.

בתחילה דיבר הרבי עם אמי בנושאים שונים. אחר-כך שאל כמה שאלות את אחותי הגדולה, ואז פנה אלי באידיש, וכך התנהלה השיחה

וואָס איז דיין נאָמען [= מה שמך]?

- לוי יצחק

וואָס לערנסטו [= מה אתה לומד]?

- חומש

וועלכער חומש [= איזה חומש]?

- בראשית.

וועלכע פרשה [= איזה פרשה]?

- תולדות.

וואָס מיינט תולדות [= מה הפירוש 'תולדות'] ?

- די קינדער [= הבנים].

וועמענס קינדער [= של מי הילדים]?

- של יצחק.

ווער איז געווען יצחק'ס טאָטע [= מי היה האבא של יצחק]?

– אברהם.

ווער זיינען געווען יצחק'ס קינדער [= מי היו הבנים של יצחק]?

– יעקב ועשיו.

ווער איז געווען מער פרום [= מי היה יותר אדוק]?

למרות שדיברתי אידיש, את המילה 'פרום' לא שמעתי במילאנו.... הסתובבתי לאמי ושאלתי באיטלקית מהי פירוש המילה הזו?

הרבי חייך ושאל באידיש: ווער איז געווען מער גוט [= מי היה יותר טוב]?

– (אמרתי בפליאה: יעקב!

נו, אויב אַזוי לאַמיר ריידן וועגן יעקב. ווייסטו צי יעקב האָט געהאַט קינדער [= נו, אם כך, בוא נדבר קצת על יעקב... אולי אתה יודע אם ליעקב היה ילדים]?

למזלי הגדול, במהלך ביקורי בניו-יורק קיבלתי מבן-דודי פאזל של י"ב השבטים, וכך ידעתי בעל-פה את שמות השבטים. אמרתי לרבי: בוודאי.

הויב אַן זאַגן [= תתחיל לומר].

התחלתי לומר ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולון. והרבי הגביה את ידו ואמר: גענוג [= מספיק]. ואחר-כך המשיך לשאול:

ווי האָט געהייסן דער דריטער [= איך קראו לשלישי]?

– לוי.

און ווי הייסטו [= ואיך קוראים לך]?

– לוי.

אינני זוכר בדיוק את מילותיו של הרבי, אבל התוכן היה: איך זה מתאים? מי זה 'לוי', אתה או הוא?

חשבתי לרגע מה הרבי מתכוון, וענית: הקב"ה ברא שני 'לוי'....

שאל הרבי: און נאָך וועמען ביסטו אַ נאָמען [= ועל שם מי אתה נקרא]?

ידעתי היטב שאני נקרא על שם אביו של הרבי, שכן זקני הקהילה באיטליה היו אוהבים לקרוא לי 'בארדיטשובער רב' בחושבם שאני נקרא על שם רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ותמיד הייתי מבהיר להם שאינני נקרא על שמו, אלא על שם אביו של הרבי.

כעת, כשהרבי הפנה אלי את השאלה על-שם מי אני נקרא, באתי במבוכה. ידעתי שעלי לענות שאני נקרא על שם אביו של הרבי, אולם עלי לבטא זאת בדרך כבוד. ידעתי איך אומרים באיטלקית "אבא שלכם" באופן של כבוד, אך לא ידעתי כיצד אומרים זאת באידיש. בסופו של דבר אמרתי "דער רבי'ס טאָטע" [= האבא של הרבי].

הרבי חייך חיוך רחב, אחר-כך קרא לי להתקרב לשולחן היחידות, הוציא מהמגירה שלו סידור קטן עם תהלים והעניק לו אותו במתנה.

אחר-כך המשיך הרבי לדבר עם שאר הילדים, ולקראת סיום דיבר שוב עם אמי, בין השאר אודות החינוך שלי [כמדומני מתי עלי להתחיל ללמוד משניות].

לאחר שיצאנו מהיחידות, נכנסתי מיד לזאל לתפילת מנחה, ושמתי לב שכולם ממתנים כבר לרבי. הבנתי ששהינו בחדר היחידות לפחות חצי שעה. זכור לי שכולם דיברו על כך בפליאה שנכנסו באמצע היום ובהפתעה וכו'.

המכנה המשותף ליוסף ולוי

כאמור, יש חשיבות מיוחדת ליחידות הראשונה, ותמיד חשבתי לעצמי, מה היה משמעות הדו-שיח הזה שהרבי ניהל. היה נראה שהרבי מוביל אותי עד ללוי הראשון, בנו של יעקב, ואחר-כך מבקש לדעת אם אני יודע על שם מי אני נקרא – על שם אביו. מהי הקשר בין הדברים?

רק כעבור שנים רבות, בשנת תשמ"מ, כאשר הרבי דיבר שיחה שלימה על מהותו של לוי, שיחה שנדפסה בלקוטי-שיחות חלק כ' לפרשת 'ויחי', עלה בדעתי הסבר – בדרך אפשר כמובן – לכוונת הרבי ביחידות:

על הפסוק "וישאו אותו בניו", שבני יעקב נשאו את ארונו לארץ כנען, כותב רש"י שיעקב ציווה אותם ש"לוי לא ישא שהוא עתיד לשאת את הארון, יוסף לא ישא שהוא מלך, מנשה ואפרים יהיו תחתיהם", ושואל הרבי: איך ייתכן שבגלל שמיוצאי חלציו יישאו את הארון – יפסיד לוי כעת את המצווה של נשיאות ארון אביו? ויתירה מזו: הרי משה רבינו עצמו נשא את ארונו של יוסף, למרות שהיה מבני קהת, נושאי הארון! ואם משה רבינו יכול היה לישא את ארונו של יוסף – בוודאי היה יכול לוי (שהיה כמה דורות לפני זה) לישא את ארונו של יעקב?!

מסביר הרבי, שנשיאת ארונו של יעקב ממצרים, מסמלת את תחילת השיעבוד במצרים, כפי שרש"י אומר בתחילת פרשת ויחי, "למה פרשה זו סתומה? שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם".

לעומת זאת לוי ויוסף היו סמל הניגודיות לשיעבוד. בנוגע ליוסף נאמר במדרש שכל זמן שיוסף היה קיים לא היה להם משוי של מצרים", ובנוגע ללוי אומר רש"י "למה נמנו שנותיו של לוי, אלא להודיע כמה ימי השיעבוד, שכל זמן שאחד מן השבטים קיים – לא היה שיעבוד... ולוי האריך ימים על כולם". יתירה מזו מצינו בנוגע לשבט לוי, שגם לאחר שהחל השיעבוד – הרי "מלאכת שיעבוד מצרים לא היתה על שבטו של לוי" כי (כמו שמבואר במפרשים) הם היו אלה שכל הזמן לימדו את העם וכו'.

ומכיוון שגם לוי וגם יוסף מסמלים מצב שלמעלה מהגלות – לכן אמר יעקב ששניהם לא יישאו את הארון, אלא ישלחו תחתיהם את מנשה ואת אפרים – מנשה במקום יוסף ואפרים במקום לוי.

מה הקשר בין יוסף למנשה, ובין לוי לאפרים?

מבאר הרבי, שמנשה מסמל את הניתוק מ'בית אבי' ("נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אבי") – דבר שפועל אצל היהודי את ההכרה שהגלות אינה מקומו הטבעי, וממילא התשוקה להתדבק ב'בית אבי'. זוהי עבודתו של יוסף, שבהיותו מלך במצרים היה מעל הגלות, וחשב תמיד על "בית אבי"; הוא השתדל להיות למעלה מהגלות.

לעומת זאת אפרים מסמל את היתרון שבגלות ("הפרני אלוקים בארץ עניי"). הוא מוצא את היתרון דווקא בתוך חושך הגלות, ועד למצב של 'הפרני'. זוהי עבודתו של שבט לוי – להפוך את חושך הגלות עצמו לאור.

לסיכום: עניינו של יוסף הוא להיות למעלה מהגלות, ואילו עניינו של לוי הוא לפעול בתוך הגלות.

שתי דרכים לגאולה

שני מורי הדרך של הרבי, אם אפשר להתבטא כך, היו: הרבי הרי"צ ואביו רבי לוי יצחק. שניהם נקראו יצחק – שזהו שם המרמז על הגאולה העתידה, כפי שהרבי הזכיר פעמים רבות מאמר הגמרא שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק (דווקא) "כי אתה אבינו", ולכן נקרא יצחק בלשון עתיד, לרמז על הגאולה ש"אז ימלא שחוק פינו".

אלא שהדרך לגאולה אפשרית בשני אופנים: לוי-יצחק, או יוסף-יצחק. הרבי הרי"צ הוביל לגאולה באופן של נשיא, מלך. למעלה מכל עניין הגלות. ואילו רבי לוי יצחק, הוביל לגאולה דווקא באופן של חיים בתוך הגלות, 'הפרני אלוקים בארץ עני'.

אולי זו הסיבה שבדרך כלל כאשר הרבי דיבר אודות אביו, הזכיר הרבי שני דברים: א. שהיה רב מורה הוראה, שזה עניינו של שבט לוי להורות לעם ישראל את הדרך אשר ילכו בה, כנאמר בברכת משה לשבט לוי: "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל". ב. שנפטר בגלות וכו', שזה העניין של 'הפרני אלוקים בארץ עני'.

גם היום, כאשר צריכים להתמודד עם ההעלם וההסתר בו אנו נמצאים – אפשר להתנהג באופן של 'יוסף', להיות למעלה מהגלות; ולאידך אפשר לקחת את דרכו של 'לוי', להכנס לתוך הגלות, ולגלות שם את האל"ף שהופכת את הגולה לגאולה. לגלות את הגאולה בתוך הגלות!

ואולי זו הייתה כוונת הרבי בדבריו אלי ביחידות הראשונה, כשביקש שאומר על שם איזה 'לוי' אני נקרא – אבל הוביל אותי להבנה שיש לוי בן יעקב, ואחר-כך יש עוד לוי, אביו הקדוש; ללמד, שכדי להבין את עניינו של אביו, רבי לוי יצחק, צריכים ללמוד קודם את עניינו של לוי הראשון, בנו של יעקב אבינו.

וכאמור, כפי שהרבי עצמו הסביר בנוגע ללוי הראשון, עניינו הוא להיות למעלה מהגלות, אבל לא באופן שמתעלם מהגלות, אלא שבתוך הגלות מגלה את ה'הפרני אלוקים בארץ עני'. דירה לו יתברך בתחתונים דווקא. ולכן דוקא משבט לוי בא הגואל וכו' כמוסבר בארוכה בשיחות.

עד"ז, כאשר פועלים בדרך זו, שבזמן האחרון של הגלות, אנחנו לומדים עם העם היהודי, יורו משפטיך ליעקב, להסבירם הרייכקייט של תורת החסידות, שכל הכוונה של הגלות היא שכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתינו כל משך זמן הגלות (כמבואר בארוכה בתניא פרק לז), בוודאי שמזרזים ומקרבים את התגלותו של הרבי מלך המשיח, באופן שמתוך ההעלם וההסתר יתגלה האור הגדול, עד יקויים הייעוד בהפטרת פרשת נחמו "וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".